

آیا می‌دانستید با عضویت در سایت جزوه بان می‌توانید به صورت رایگان جزوات و نمونه

سوالات دانشگاهی را دانلود کنید؟؟

فقط کافیست روی لینک زیر ضربه بزنید

[ورود به سایت جزوه بان](#)

Jozveban.ir

telegram.me/jozveban

sapp.ir/sopnuu

جزوات و نمونه سوالات پیام نور

@sopnuu
jozveban.ir

بسم الله الرحمن الرحيم

نام درس : برنامه ریزی شهری در ایران

تعداد واحد : 2

نام منبع : برنامه ریزی شهری در ایران

مؤلف : دکتر غلامحسین مجتهدزاده

جایگاه درس : رشته های جغرافیای انسانی

تهیه کننده اسلاید : نفیسه مرصوصی

کتابخانه الکترونیکی **PNUEB**

Payam Noor University Ebook

WWW.PNUEB.COM

اهداف درس :

1. آشنایی با تاثیر ابزار برنامه ریزی شهری در هدایت و کنترل رشد شهرها
2. تحلیل شهر نشینی و برنامه ریزی شهری ایران در دوره های تاریخی
3. آگاهی از عوامل موثر بر تکوین و توسعه شهر

Payam Noor University Ebook

PNUweb

طرح درس :

1. بررسی سوابق تاریخی و سیر تحول شهر و شهرنشینی در ایران
2. شناخت برنامه ریزی شهری در دوره جدید
3. تجزیه و تحلیل برنامه ریزی شهری در عصر حاضر
4. شناخت سازمان های اجرایی و نهاد های تهیه کننده طرح های شهری
5. آموزش روش های تهیه طرح های شهری

فصل اول

فصل دوم

فصل سوم

فصل چهارم

فصل پنجم

فصل ششم

Payam Noor University Ebook

PNUeb

مرصوسي تقییه دکتر

برنامه ریزی شهری در ایران

....کتابخانه الکترونیک پیام نور....

فصل اول

شهر در گذر زمان

چگونگی گسترش شهرنشینی عیلامیان

شهرهای ساسانیان

وحدت ایران و شهرهای جدید

شهرهای دوران اسلامی

ویژگی های شهرهای اسلامی

شهرهای اسلامی

ویژگی کلی شهرهای تاریخی ایران

نتیجه

شهرسازی ایران در قرن هفتم ق.م

مراحل ایجاد شهر هخامنشی

سلوکیان، اشکانیان-ساسانیان

پارتیان

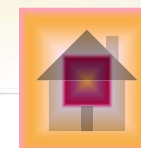
Payam Noor University Ebook

PNUeb

مرصوسی نقیسه دکتر

برنامه ریزی شهری در ایران

....کتابخانه الکترونیک پیام نور.....

شهر در گذر زمان

در دوره گذشته دو گونه جامعه وجود داشته است:

1. جامعه دامداران

2. جامعه کشاورزان

- اولین گروه مستعدی که از این دو نوع جامعه به صورت
قدرتمندی مطرح می شود عیلامیان بوده اند.

Payam Noor University Ebook

PNUweb

مرصوصی نقیسه دکتر

برنامه ریزی شهری در ایران

....کتابخانه الکترونیک پیام نور....

چگونگی گسترش شهرنشینی عیلامیان :

- ایجاد شهرهای بزرگ در بین النهرین پس از نیمه هزاره سوم قبل از میلاد پیشرفت مهمی در زمینه تمدن بوده است.
- این مراکز شهرنشینی به عنوان سرچشمه های ترقی، جانشین جوامع کوچک کشاورزی شدند

- آنها از هر دو لحاظ وسعت و جمعیت بزرگ بودند و حکومتی پیچیده داشتند.
- قوانین مدون، تفکیک مسئولیت، بازرگانی فعال با جوامع دیگر، از جمله مشخصات آنها بود.
- چنین روابطی هم منبع ثروت اقتصادی بود و هم تحرک فرهنگی و فعالیتهای معنوی تازه، کمالات هنری از آن تکامل می یافت و به ایران منتقل می شد.

- در سراسر خاورمیانه گرایش به ستایش و پرستش شکل کوه وجود داشته

- زیگوراتها تقریباً از حدود (200 ق.م) در سومر ساخته می شد.

- الهام و مفهوم زیگورات آشکارا ایرانی است

- (ونین هورساک) مادر خدای بزرگ که منشأ تمام حیات بود، (بانوی کوهستان) نام داشت..

Payam Noor University Ebook

PNUlib

مرصوسی تقیپیه دکتر

برنامه ریزی شهری در ایران

...کتابخانه الکترونیک پیام نور...

- عیلامیان در سرزمین هموار خاورمیانه زیگوراتهای بزرگ را به جای کوههای مقدس خود ساختند .
- نام زیگورات را تپه مقدس نهادند.
- زیگورات به معنی، گلدسته بالا رونده است

- **عیلامیان**، یعنی ساکنان اولیه ناحیه ای از ایران که با خوزستان کنونی مطابقت دارد، نخستین دولتشان در نیمه دوم هزاره سوم بود.

حلقه ای میان ایران و سومر پدید آوردند و از این طریق جلگه بین النهرین به قلمرو ایران افزوده شد.

- بزرگترین زیگورات عیلامی بنای (چغازنبیل) است
- چغازنبیل را اونتاش گال، شاه عیلام حوالی سال (1250 ق.م) در یکی از شهرهای شوش به نام (دوروانتاش) ساخته و به (ابینشوشیناک) خدای بزرگ تقدیم کرده است
- ابینشوشیناک به معنی (خدایگان شوش) است.

- دورا و نتاش شهری بوده پر جمعیت که چغازنبیل در مرکز آن قرار داشته است.

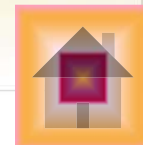
- برابر تحقیقات **گیرشمن** این شهر هفت رشته حصار داشته است .

- حصارها بین واحدهای مسکونی مردم معمولی و بازارهای و زمینهای کشاورزی در میان آن قرار داشته است.

- این شهر ، به گونه ای (شهر - معبد - دولت) بوده

- این شهر هم مرکز حکومت و هم مرکز عبادت بوده است.

- صنعت شیشه گری در ایلام حتی در هزاره دوم ق. م
محتملاً به درجه کمال رسیده بود.

شهرسازی ایران در قرن هفتم ق.م

مادها

حوالی سال 672-3 ق.م **خشترتیه** ، یکی از روسای ماد، بر علیه آشور طغیان کرد.
بنا به قول هرودت، خشترتیه اولین پادشاه ماد می باشد که در جنگی نابرابر با آشور کشته شد .
بعد از 40 سال، پسر او **کیاکزار** یکی از درخشان ترین دوران های ماد را تشکیل داد.
حدود کشور ماد در زمان او تا آسیای صغیر گسترش یافت .

پایتخت مادها شهر **اکباتان** بود
بنا بر گفته هرودت اصول شهرسازی در اکباتان رعایت شده
بود.
اکباتان به معنای **محل اجتماع** در کنار راهی ساخته شده
بود که از آن آشوریه‌ها می‌توانستند در ماد نفوذ یابند.
شهر اکباتان در مرحله اول مرکز شوراهای قبایل مختلف بود.
در دوران پادشاهی **کیاگزار**، **سکاها** و **کیمیریها** نیز به آنها
اضافه شدند.

- در اکباتان سه جامعه ایلی، روستایی و شهری به دور هم جمع شدند.

- در حقیقت اکباتان شکلی جدید از اردوگاه های عشایری بود که عامل جدیدی به نام دولت در آن متولد شد .

- با بوجود آمدن دولت در اکباتان این اردوگاه شکل متفاوتی یافت و سازمان های دولتی در آن ساخت و بافت خاصی را بوجود آوردند.

- با ساخت اکباتان ، دولت ماد مفهوم آسمانی و زمینی می یابد

- وحدت اجتماعی تامین می نماید .

- وحدت اجتماعی عشایر ، روستائیان و مردم شهر در اکباتان ، موجب استمرار این مفهوم می شود.

هخامنشیان

- در سال 560 ق.م ، با اتحاد دو دولت نیرومند آریایی **ماد** و **پارس** ، **امپراطوری ایران** آغاز می شود .

- این امر در زمانی اتفاق افتاد که **کوروش کبیر** پدر بزرگش را که بر سرزمین ماد حکومت می کرد ، از تخت به زیر کشید و پادشاهی خود را آغاز کرد.

حکومت هخامنشیان در مجموع طی دو پادشاهی کوروش
بزرگ و داریوش، 200 سال طول کشید و ایران به یک
قدرت جهانی تبدیل شد.

در این دوران ، سراسر آسیای باختری تسخیر شد .
از نیل تا جیحون و از اژه تا گنگ نیز به تصرف درآمد.

با ایجاد شبکه ارتباطی موثر، بازرگانی و تجارت رونق گرفت و ثروت قابل ملاحظه ای بوجود آمد

در جاده ای به طول 2500 کیلومتر از شوش تا سارد، 111 منزلگاه، کاروانسرا و چاپارخانه برای کاروانها ساخته شد.

این جاده انتقال کالا را در سراسر امپراطوری ظرف مدت 90 روز ممکن ساخت.

• کوروش شهر پاسارگاد را ساخت و آن به پایتختی خود انتخاب کرد.

• مجموع ساختمان های پاسارگاد، بر روی فضایی به طول دو کیلومتر و نیم برپا شده بود.

• پاسارگاد با کاخ های منظم و بنا های قابل توجه خود، نمایشی از قدرت بود.

• پاسارگاد شهری را مجسم می کرد که در آن پادشاهی نیرومند حکومت می کرده است.

پاسارگاد دارای نکات منفی زیر بود:

1. قرار گرفتن در سطحی باز و بسیار پایین (ضعف دفاعی)

2. دوری از راه های اصلی

کوروش با آگاهی از این مسائل، محل تخت جمشید را قبل از آغاز ساختمان این شهر انتخاب کرد.

در زمان داریوش اول ، شهر شوش پایتخت سیاسی و تخت جمشید پایتخت ملی شد.

در ایام نوروز در شهر تخت جمشید بارعام می دادند.

با افزایش ثروت هخامنشیان داریوش ساخت تخت جمشید را به عنوان شهر آیین مقدس آغاز کرد.

هدف اصلی از ساخت تخت جمشید، اعلام وحدت سیاسی و دینی در کشور بود.

اسکندر در سال 330 ق.م بر تخت جمشید استیلا یافت و آن را به آتش کشید.

در زمان تصرف تخت جمشید هنوز قسمت هایی از آن ساخته نشده بود.

در مورد کارکرد تخت جمشید دو نوع نظریه است :

1. مقر پادشاهان در مواقع خاصی مانند نوروز

2. شهر مذهبی و محل ارتباط با خدا

Payam Noor University Ebook

PNUlib

مرصوسی تقیپناه دکتر

برنامه ریزی شهری در ایران

....کتابخانه الکترونیک پیام نور....

شوش ، اکباتان و بابل سه شهر مهم دوره هخامنشیان بودند.
و پادشاهان بیشتر اوقات در این شهرها اقامت داشتند.

تخت جمشید موقعیت سمبولیک و رازگونه داشته است.

تخت جمشید در مکانی پشت بر کوهی ناهموار و رو به
دشتی پهناور قرار داشت که اطراف آن را کوهها احاطه کرده
بودند.

مجموعه تخت جمشید دارای طرحی از پیش اندیشیده شده،
از شبکه های آبیاری و فاضلاب زیر زمینی بود
این شبکه با کندن سنگها ساخته شده بود.

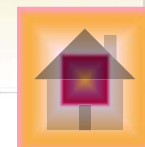
سازمان فضایی کشور در دوره هخامنشی، دارای سلسله
مراتبی است که از چهار بخش تشکیل می شود.

سازمان فضایی کشور در دوره هخامنشیان شامل موارد است

خانه - ده - طایفه - کشور

به دین ترتیب تقسیم اراضی کشور سازمانی منظم می یابد.
در این سازمان، جوامع دودمانی متشکل از سازمان های
روستایی و ایلی است.

شهر پاریسی در ورای این سازمان اصلی قرار دارد.
شهر پاریسی، مسئولیت **اداره و امنیت** عناصر این سازمان را
بعهدده می گیرد. و با توجه به گسترش قلمرو هخامنشی،
مدیریتی منظم داشته است.
ارتباطات تجاری میان مناطق گسترش می یابد .
معاملات **پولی** جای معاملات **پایاپای** را می گیرد.
با قرار گرفتن **بازار** در داخل شهر نقش جدیدی به کارکرد
شهر افزوده می گردد.

مراحل ایجاد شهر هخامنشی

1. در نظر گرفتن موقعیت سوق الجیشی
2. توجه به مسائل زیست محیطی
3. تهیه نقشه مربعی شکل شهر (9 در 9)
4. تقدیس نقشه شهر توسط موبدان
5. ایجاد آتشکده در وسط به عنوان حافظ حقیقی مکان
6. ساخت حوض در کنار آتشکده با توجه به تعداد جمعیت
7. ساخت آب انبار

بعد از ساخت موارد ذکر شده به ساخت بناهای مسکونی و اداری و ... می پرداختند.

و در پایان باغات و بستان ها را می ساختند.

این برنامه ریزی تا آن زمان سابقه نداشت و خاص دوره هخامنشی است.

ویژگی های شهر هخامنشی

1. سطح شهر با جمعیت متناسب بود.
2. شهر قابل دفاع بود.
3. فضای سبز و ساخت بستان دارای اهمیت بود.
4. به امر توزیع بر حسب طبقات اجتماعی توجه می شد.
5. شهر دارای کارکرد، صنعتی، کشاورزی و بازرگانی است.
6. شهر هخامنشی هویت ایرانی را به نمایش می گذارد

سلوکیان، اشکانیان-ساسانیان

اسکندر بعد از برانداختن هخامنشیان و استقرار نظام سیاسی جدید، ویرانه های تخت جمشید را ترک کرد و ایران را بدست جانشینان خود ، که بعداً **سلوکی** نامیده شدند سپرد.

Payam Noor University Ebook

PNUlib

مرصوعي نقیسه دکتر

برنامه ریزی شهری در ایران

....کتابخانه الکترونیک پیام نور....

- در زمان **سلوکیان** سنت طراحی ایرانی تحت تاثیر طرح های یونانی قرار گرفت.

- بعد از اسکندر، **سلوکوس** در سال 312 ق.م حکومت خود را بر روی ویرانه های پادشاهان هخامنشی بنا نهاد.

- در زمان **سلوکوس** طراحی و معماری شهرها بر اساس نقشه های یونانی به صورت شکل های هندسی طراحی می شد.

یونانی ها شهرهایی مانند **پرس پلیس** را در ایران ساختند.

فرم بیشتر این شهرها **شطرنجی** بود.

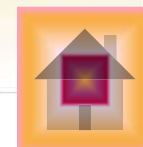
اکنون آثار بسیار کمی از شهرهای سلوکی باقی مانده است.

شهر **دورا اورپوس** در سال 165-265 میلادی ساخته شده است

این شهر یکی از **مهاجرنشین های سلوکی** بر کنار رود فرات است.

Payam Noor University Ebook

PNUweb

پارتیان

یکی دیگر از اقوام که بر ایران مدتی حکومت داشتند ،
پارتیان بودند.

پارتیان معماری و شهرسازی کاملاً متفاوت نسبت به
سلوکیان داشتند.

چهار شهری که پارتیان در پیشروی خود به سوی باختر
داشتند، دارای طرح دایره وار بود.

شهر مرو ، نمایانگر تاثیر عوامل نظامی بر شهرسازی پارتی است.

اسکندر این شهر را **اسکندریه مرگیان** نامید.

شهر مرو بعد از ویرانی توسط قبایل چادر نشین ، توسط **آنتیوکوس** اول ساخته شد.

بنابراین این شهر در ناحیه شرق توسط طرح هندسی یونانی شکل گرفت و به نام **هیپوداموس** معروف شد.

پارتیان اهمیت سیاسی و اقتصادی این شهر را دریافته بودند و آن را به همان شکل باقی گذاشتند.

بعداً آن را هسته مرکزی شهری که برای دفاع ساختند ، کردند.

بنابر مدارک تاریخی پارتیان نظم شهرهای موجود را از بین نبردند .

آنان به اردوگاه سلوکیان وارد نشدند و در ساحل چپ دجله اردو زدند.

اشکانیان

اشکانیان برای ایجاد تسلط، و استحکام حکومت خود، در محل اردوی خود شهر بزرگ **تیسفون** را بوجود آوردند.

این شهر بعداً پایتخت آنان شد.

بعداً از طرح دایره وار **تیسفون** در مکانها و شهرهای دیگر استفاده شد.

این شهر بقدری از نظر اجزا و عناصر شهری جالب بود که ساسانیان نیز آن را پایتخت خود کردند.

Payam Noor University Ebook

طرح شهر تیسفون در **الحضر** که یک قلعه دفاعی است، که در مرز بین النهرین برای دفاع ایران در برابر حملات رومی ساخته شده استفاده گردید.

شهر **تخت سلیمان** و **شیز** نیز به تقلید از طرح شهر تیسفون ساخته شده اند.

اردشیر اول نیز شهر **گور** (**فیروز آباد**) را به تقلید از شهر مدور **دارابگرد** بنا نهاد.

بطور کلی شهرهای پارتیان کاملاً دفاعی بود.

بنابراین در ساخت استحکامات نظامی ، خندق و قلعه دارای تجربیات قابل توجهی بودند.

اوضاع ایران در دوران پارتیان شبیه قرون وسطی اروپا بود و شهرها مجبور بودند نه تنها در برابر بیگانه بلکه در برابر حملات فئودالها و مخالفان سلاطین ایستادگی کنند.

مهندسان نظامی قرون وسطی نیز همین روش ساخت دفاعی و طرح دایره وار شهرهای پارتی را تقلید کردند.

شهرهای ساسانیان

در زمان اردوان پنجم پادشاه اشکانی، ساسانیان حکومت نشینی کوچکی داشتند.

قلمرو این حکومت سرزمین فارس بود
در آن زمان تشکیلات داخلی کشور بر اساس تقسیمات ایالتی اداره می شد.

بر ایالات صاحب منصبان بزرگ حکومت می کردند.

Payam Noor University Ebook

PNUlib

مرصوسی نقیسه دکتر

برنامه ریزی شهری در ایران

...کتابخانه الکترونیک پیام نور...

- این صاحب منصبان از میان نجبا و اشراف و خانواده های بزرگ یا از میان روسای لشکر انتخاب می شدند.
- ایالات به بخشها و بخشها به بلوکهای کوچک تقسیم می شدند.
- سران روستاها تحت انقیاد اربابان کوچک بودند و این اربابان نیز به نوبه خود مطیع استاندارها بودند.

- آنچه **ساسانیان** به مرحله انجام رساندند، عبارت بود از تشکیلات اداری پابرجائی وابسته به مرکز .
- در نتیجه ایالات به مرکز می پیوستند.
- **اردشیر** به عنوان اولین پادشاه سلسله ساسانی در تیسفون تاج گذاری می کند.
- **اردشیر** که از مدتها پیش خود را برای این جنگ آماده کرده بود، نزدیک شهر (**فیروز آباد**) که به شکل مدور ، ساخته شده بود.

- اردشیر به عنوان اولین پادشاه سلسله ساسانی در تیسفون تاج گذاری می کند.

- اردشیر که از مدتها پیش خود را برای این جنگ آماده کرده بود، نزدیک شهر (فیروز آباد) که به شکل مدور ، ساخته شده بود.

- اردشیر در روی کوهی مرتفع قلعه ای محکم ساخته بود به نام

قلعه دختر

- قلعه دختر مانند آشیانه عقابی است که بر روی یک تخته

سنگ بزرگ ساخته شده و به دشت زیبای مسلط است.

- تزئینات گچ بری شده مصری، درون آن را تزئین می کند.

- شهرسازی در دوران **شاپور اول** پیشرفتهای چشمگیری داشته است .

- کار اسیران رومی در این باره بی تأثیر نبوده است.

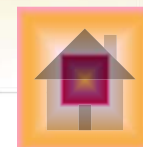
- **شاهپور اول** کمی پس از پیروزی بر والرین شهر (بیشاپور یعنی (شهر زیبای شاهپور) را در دشت زیبایی بنا نمود.

- طرح کلی **بیشاپور** به صورت چهار ضلعی است که از سویی به کوه تکیه دارد و از سوی دیگر به رودخانه
- شبکه ای از دیوارها و دژهای کوچک کاخ مرکزی را حفاظت می کند.
- در آن محله ای به ساختمانهای شاهی اختصاص یافته .

- یک محیط مرکزی مربع شکل که ضلع آن 22 متر است، پایه گنبدی است که ارتفاع آن بیش از 25 متر است .
- چهار ایوان سه اطاقی اطراف آن را فراگرفته است.
- که کلاً حیاطهای چهار ایوانی آشور را منسجم می دارد شهر **بیشابور** به دقت طراحی شده بوده است.
- این شهر دارای محله هائی جداگانه ای بوده که حدود معینی داشته اند

- در بعضی از آنها خانه های بزرگان و اشراف در میان باغها قرار داشته .
- در پاره ای دیگر مردم معمولی سکونت داشته اند.
- این شهر بوسیله دو خیابان که در مرکز شهر همدیگر را قطع می کردند و به چهار قسمت تقسیم می شده است.
- یکی از کارهای مهمی که در عصر شاپور اول در روی صخره های اطراف بیشاپور ایجاد شده، مجسمه سازی و حجاری است.

- پس از ویرانی **شوش**، شاپور دوم در 25 کیلومتری بالای **شوش** بر ساحل راست کرخه یک شهر جدید می سازد
- این شهر را ایوان کرخه می نامند.
- طرح این شهر به روش غربی بوده
- آن به شکل مستطیل ساخته شده
- چهار کیلومتر طول و یک کیلومتر عرض دارد.

وحدت ایران و شهرهای جدید

- در آن روزگار پایه اصلی زندگی را کشاورزی تشکیل می داد.
- امر کشت و زرع و دامداری را جماعات روستایی انجام می دادند.
- بخشی از این نیروی کار را برده ها تشکیل می داند.

- در روزگار فرمانروائی اسکندر مقدونی و جانشینان وی شهرهایی همانند دولت شهرهای یونانی در سرزمینهای فتح شده ایجاد شدند.

- مانند شهر **هترا** و **سلوکیه**

- اینگونه شهرها، به صورت خودمختاری اداره می شدند.

- به سبب وجود اکثریتی از ایرانیان و آرامیان در شهرهای مذکور خصایل یونانی مقدونی آن ها به تدریج زایل گردید.

- به تدریج شهرها وضعیتی دوگانه یافتند.
- در حکومت اردشیر روحانیون زردشتی مقاوم و منزلت خاصی داشتند.
- پیوند دین و شاهی موقعیت اردشیر را قوام بخشید.
- تا سده چهارم روحانیون در دستگاه دولت عالیت‌ترین مقام را داشتند.

طبری نوشته است که اردشیر هشت شهر بنا کرد که از آن جمله اند:

شهر اردشیر خوره یا گور

شهر رام رادشیر در فارس

شهر ریو اردشیر در فارس

Payam Noor University Ebook

PNUweb

مرصوعي نقیسه دکتر

برنامه ریزی شهری در ایران

....کتابخانه الکترونیک پیام نور....

- شهر **هرمز اردشیر** (سوق الاهواز) در اهواز
- شهر **هو اردشیر** در غرب مدائن (سلوکیه و تیسفون)
- شهر **استاباد** (استرآباد) اردشیر که همان کرخ میشان باشد
- در سواد (عراق کنونی)
- شهر **پا اردشیر** که همان شهر خط باشد در بحرین
- شهر **بود اردشیر** یا **خره** در نزدیکی موصل

- بنای شهر **هرمزد اردشیر** را نیز به اردشیر پایکان نسبت داده اند

- اسامی دیگر این شهر **هورمزد - اردشیران** و (رام - هرمز) ذکر شده است.

- در اینجا (رام) به معنی آرامش آسودگی و خرسندی آمده است.

- یک بخش از شهر ویژه بازرگانان بود که تجار و کسبه در آن زندگی می کردند.

- این بخش همان است که **سوق الاهواز** نامیده شده است. -

- بخش دیگر محل زندگی بزرگان و اشراف بود که نام آن **هرمو شیر** بود که از سوی تازیان ویران گردید.

در دوران شاپور اول (سده سوم) دو نوع شهر ساخته شده ،

1- شهرهای داخلی کشور

2- شهرهای مرزی.

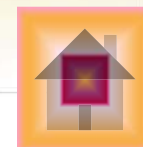
Payam Noor University Ebook

PNUeb

مرصوبي تقیبه دکتر

برنامه ریزی شهری در ایران

....کتابخانه الکترونیک پیام نور....

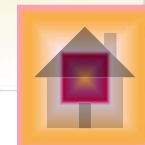
شهرهای دوران اسلامی:

در این زمان در ایران ساسانی سه نوع شهر وجود دارد:

شهرهای مرزی که دفاع از کشور به آنها واگذار شده است.

شهرهای میانی که حفاظت و حراست از شبکه های آمد و شد جاده ای را بر عهده دارند.

شهرهای درونی که عملاً کار تولید بر عهده آنها است.

ویژگی های شهرهای اسلامی

در این زمان شهر اسلامی دارای عوامل مشخصه ای است که عبارت اند از:

1. مسجد جامع
2. بازار
3. محله
4. گذرها
5. دروازه و برج و بارو

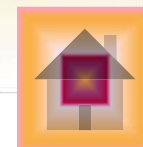
Payam Noor University Ebook

PNUeb

مرصوعي نقیسه دکتر

برنامه ریزی شهری در ایران

....کتابخانه الکترونیک پیام نور....

شهرهای اسلامی

شهرهای **بغداد** و **کوفه** شهرهای جدید هستند. در حالی که سه شهر **نیشابور**، **اصفهان** و **ری** به قرون قبل از اسلام مربوط می شوند. اما آنها در دوران اسلامی گسترش یافته اند.

- به طور کلی دولت اسلامی در تقابل با شهرهای قدیمی
در کنار آنها شهرهای جدید می ساخت.
- گاهی شهرهای جدید آنچنان مهم می شدند که اهالی
شهر قدیمی آن را رها کرده و در شهرهای جدید ساکن
می شدند.

شهر در دوران **سامانیان** وسیع تر از دورانهای قبلی است.

1. چهار دروازه به چهار سوی **جهات اربعه** ساخته می شد

2. چهار راسته اصلی به آنها ختم می شود.

3. **ربض** متصل به **شارستان** رشد می کند.

4. یکی از راسته های مرتبط به دروازه اصلی **بازار** است.

5. محلات مسکونی در اطراف بازار و **مسجد جامع** شکل

می گیرند.

- بطور کلی مساجد با شکوه ، مدارس ، راهها و کاروانسراهای بین راهی قنات و کانالهای آبرسانی و سایر عوامل شهری و منطقه ای، اجرا و عناصری هستند.
- در این زمان با سبک معین معماری ساخته می شوند.
- این سبک زیبا و هنرمندانه تا به امروز نیز پا برجا است و نشانه های هویت ملی ایران در آن می درخشد.

• این سبک را، سبک اصفهان می نامند که در مقابل سایر سبک های معماری ایران (پارسی پارتی - خراسانی - رازی و آذری) به عنوان یک سبک کامل معماری می درخشد.

• سبک اصفهان ضمناً یک جنبه نمایشی مهم دارد

• حکومت صفوی برای مقابله با نیروهای مقتدر زمانه به آن نیاز داشته که به صورت نمایشی اقتدار حکومت صفوی را می نمایاند و به راستی این سبک که به مجموعه ها نظر داشته ، توانسته از عهده این امر مهم برآید.

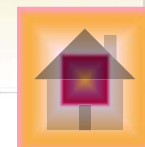
مثال این نکات در شهر قدیمی ارگ بم می توان دید:

- بخش حکومتی بنام **ارک** (نام جدید کهندژ)
- بعد از دروازه های ارک اولین قسمت مورد توجه محل نگهداری **اسب ها** می باشد .
- محل زندگی ماموران نگهداری اسب ها به **اصطبلها** چسبیده است.
- در طبقه بالای محل زندگی مأموران محلی برای نگهداری از اسبها و اطاقهای مخصوص زندگی سربازان مدافع ارک قرار دارد.

Payam Noor University Ebook

PNUlib

- بخش ارگ نیز با محل نگهداری اسبها فاصله کمی دارد
- در مواقع بروز خطر، لازم بوده سربازان و اسبهای آنها در آن مورد مداخله نمایند. این دو عامل بهم نزدیک باشند تا تجهیز سربازان وقت را تلف ننمایند.
- فرم معماری قلعه دقیقاً به این نکته پاسخ داده. در طبقه بعدی محل کار و زندگی فرمانده سربازان قرار دارد که فرمی مستقل و مسلط دارد.

ویژگی کلی شهرهای تاریخی ایران

- شهرهای قدیمی دارای استحکامات دفاعی بودند (حتی در زمان قاجار)
- مکانیابی شهرها بر اساس شرایط مناسب دفاعی بود.
- شهرهایی که شکل مدور داشتند خود بخود دارای شرایط بهتر دفاعی بودند.
- اگر از سوئی با یک کوه بلند و از سوی دیگر با یک رودخانه پر آب، همجوار بودند. شرایط دفاعی بسیار قویتر می شد.

Payam Noor University Ebook

PNU Job

مرصومی تقیپناه دکتر

برنامه ریزی شهری در ایران

....کتابخانه الکترونیک پیام نور....

- شهرگور (فیروزآباد) و قلعه دختر یا کهندژ اردشیر، اولین پادشاه ساسانی از مثالهای بارز نکات فوق باشند.
- خندق بغداد نیز از این جهت مثال خوبی است .
- حفر قنات که قدمت آن به پیش از ساسانیان می رسد، مختص شهرهای ایران بود.*
- در دوران اسلامی ما در شهرهایی مانند قم و شیراز و یزد به شمار بسیاری از این قناتها بر می خوریم.

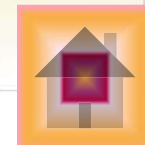

نتیجه

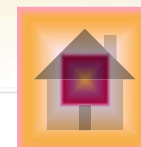
در کل محل شهر طوری انتخاب می شده که:

1. شهر قابل دفاع باشد (از یک طرف به کوه از طرف دیگر به یک رودخانه ای پر آب و یا بر روی تپه ای کاملاً مرتفع)

2. محل شهر در هر جا بود می باید به صورت مشخصی به آب دسترسی داشته باشد.

نفوذ تفکر برنامه ریزی شهری در ایران
تهران در دوره های مختلف تاریخی
تهران در زمان محمد شاه
تهران در زمان ناصرالدین شاه
سبک خانه های تهران در عهد قاجاریه
اقدامات انجام شده در دوران جدید

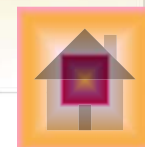

نفوذ تفکر برنامه ریزی شهری در ایران

در این باره علل اصلی عقب ماندگی تجاری و صنعتی ایران، عبارت بودند از: مصادره اموال تجار بزرگ و مصادره بخش قابل ملاحظه ای از اموال درگذشتگان از سوی شاه. حکام و عمال بلند پایه دیوانی از تجار قرض می گرفتند اما قرض خود را نمی پرداختند و اگر کسی اعتراض می کرد، جانش را بر سر اعتراض خود می باخت.

حکام قاجار غالباً بهای کالاهایی را که از بازاریان می خریدند، نمی پرداختند.

تاراج کالاها و بازارها و کاروانهای تجاری از سوی سربازان نایب السلطنه، از جمله امور معمولی شاهزادگان قاجار بود.

تهران در دوره های مختلف تاریخی

بطور کلی در زمان پادشاهان صفوی از جهت عمران و آبادی در تهران کاری صورت نگرفته و واقعیت مهمی در آن رخ نداده است.

جز اینکه در زمان شاه عباس صفوی تغییراتی در ارک تهران داده شده و بناهای جدیدی مانند چهار باغ شاه عباس به آن افزوده شد.

بعد از دوران پادشاهی صفویه به وسیله یورش افغانها ،
دودمان افشاریه عنان حکومت را بدست گرفت
نادر شاه افشار برای مدتی با تدبیر بر ایران حکومت کرد.
بعد از افشاریه، زندیه برای مدت کوتاهی با پادشاهی کریم
خان زند بر ایران حکومت کردند.
کریم خان در نظر داشت تهران را پایتخت خود کند.
بعد از او آقا محمدخان قاجار تهران را به پایتختی انتخاب
کرد و آن را دارالخلافة نامید.

نظر ژاک موریه در مورد تهران
در سال 1222 ه. ق ژاک موریه به عنوان نایب سفیر انگلیس
به تهران آمد و در سفرنامه ای در مورد تهران چنین مینویسد:
تنها بنایی که قابل تعریف است، مسجد شاه است که بنای آن
نا تمام مانده است.
در این شهر چهار مدرسه بزرگ وجود دارد .
گفته می شود تهران دارای 150 کاروانسرا و به همین شماره
حمام است.

دو میدان بزرگ و دو عمارت سلطنتی در این شهر به چشم می خورد.
عمارات سلطنتی عبارتند از قصر قاجار و نگارستان که دومی را تازه بنا می کنند.

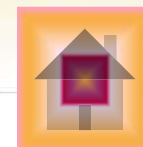
Payam Noor University Ebook

PNUeb

مرصوعي نقیسه دکتر

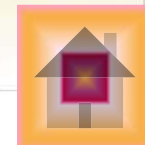
برنامه ریزی شهری در ایران

....کتابخانه الکترونیک پیام نور....

تهران در زمان محمد شاه

در زمان محمد شاه جانشین فتحعلی شاه در سال 1261 هجری قمری به دستور وی نهری از رود کرج تا شهر تهران ساختند تا آب این رود را به تهران بیاورند. طول این نهر هفت فرسنگ بود. مسیر این نهر را طوری انتخاب کردند که از بالای نگارستان بگذرد. این نهر از دروازه شمیران (مدخل پامنار فعلی) و سرچشمه (ابتدای عودلاجان) گذشته و از اینجا آب را در سطح شهر توزیع می نمود.

تهران در زمان ناصرالدین شاه

ایجاد دارالفنون به تشویق امیر کبیر

تهیه نقشه دارالخلافه تهران

توسعه دارالخلافه تهران

نظر دیولافوا درباره تهران

اولین دروازه های چهارگانه تهران در زمان شاه طهماسب اول:

دروازه قزوین، در مدخل بازارچه قوام الدوله در میدان شاهپور (سابق)، میدان وحدت اسلامی فعلی.

Payam Noor University Ebook

دروازه شمیران در مدخل پامنار.
دروازه دولاب در مدخل بازارچه نایب السلطنه در خیابان
ری.
دروازه ری یا حضرت عبدالعظیم در خیابان مولوی ابتدای
بازار.

سبک خانه های تهران در عهد قاجاریه

خانه های تهران قبل از خراب شدن ری در زیر زمین ساخته می شد.

تهران روستایی بود دارای باغات متداخل و خانه های مشبک وار

بعد از خرابی ری تهران عظمت یافت و کم کم شیوه ساخت خانه ها دگرگون شد.

واحدهای مسکونی درون گرا

تهران در زمان قاجاریه دارالخلافه نامیده می شد.
در کتاب **دارالخلافه** آمده است:

خانه های مردم متوسط و ثروتمند، وجوه مشابه و مشترکی دارند.

حیات بیرونی و اندرونی

دالان یا **هشتی**

طویله و اتاق های مربوطه

Payam Noor University Ebook

ورودی خانه ها به دری بود که به اتاق **قایوچی** یا دربان
منتهی می شد.

در دیگری به طویلۀ راه داشت
سمت چپ راه اول به راه پله و دومی به در حیاط بیرونی
وصل می شد.

اتاق ها دارای تاقچه ، بخاری و رف بودند
حیاط معمولاً محوطه وسیعی بود
در مقابل ایوان اصلی و اتاق ها حوض مربعی می ساختند.

نفوذ خارجی و تبدیل خانه های تهران به مسکن برون گرا

برنامه های نفوذ خارجی در ایران از دورا قبل از قاجار آغاز شده بود.

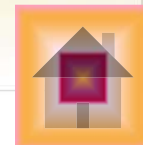
سیاحان، سفیران و در کنار وظیفه ظاهری خود ، جاسوس بودند.

هدف آنها جمع آوری اطلاعات لازم در مورد زیر ساخت های اساسی ایران بود تا در موقع لزوم از آن استفاده کنند.

زیرا در صورت به خطر افتادن منافعشان از راه انداختن جنگ نیز واهمه نداشتند .

Payam Noor University Ebook

PNUweb

اقدامات انجام شده در دوران جدید

دیوارها و دروازه های قدیمی در جریان تخریب آثار باقی مانده از دوران قاجار از بین رفتند. به جای آنها خیابانهایی برای عبور ماشین هایی که از خارج به ایران وارد می شد، ساخته شد. از اقدامات مهم این دوره ، راهن شمالی - جنوبی ایران است

منابع مالی آن از مالیات قند و شکر تامین شد.
در سال 1309 ه.ش نقشه تهران و قانون بلدیه، که طی آن
نام بلدیه به شهرداری تغییر یافت به تصویب رسید.

تعریض خیابانها و گذرگاه ها

بعد از قانون بلدیه محملی برای مداخلات سنگین در بافت کهن شهرهای ایران به اجرا درآمد.

قانون تعریض و توسعه معابر و خیابانها، در سال 1312، به عنوان ابزاری قدرتمند، در تغییر الگوهای شهری مطرح شد.

تخریب برجها و باروها و دروازه ها

اولین دروازه های چهارگانه تهران به شرح زیر بوده است:

دروازه قزوین

دروازه شمیران

دروازه دولاب

دروازه ری

این دروازه ها بعداً به 13 دروازه افزایش یافتند.

در طرح های دروازه ها ، هویت تاریخی و ملی ایران به نمایش درآمده بود

این دروازه ها تا سال 1309 پابرجا بودند.
شهردار وقت تهران به نام سرتیب آقاخان بوذرجمهری ، یکباره
امر به تخریب همه آنها کرد.

احداث بناهای عمومی بدنبال دیوانسالاری دولتی
با ظهور توسعه های بی سامان امور به یک نقشه جدید
نیازمند شد

این نقشه شهری متفاوت با آنچه قبلا بود را مصور کرد
طی آن شبکه شهر از نوع شطرنجی انتخاب شد و ساخت
بناهای زیر از سال 1305 ادامه یافت

ثبت اثناد راه آهن شمالی جنوبی پست تلگراف و تلفن
وزارت های دارایی و اقتصاد- دادگستری - امور خارجه
1308-وزارت تجارت - فوائد عامه
1313- بانک ملی ایران - دانشگاه تهران

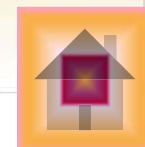
Payam Noor University Ebook

PNUweb

مرصوعي نقیسه دکتر

برنامه ریزی شهری در ایران

....کتابخانه الکترونیک پیام نور....

تهیه طرح های جامع شهری
تهیه طرح های هادی شهری
تهیه طرح های تفصیلی
طرح های سازماندهی شهری
طرح بهسازی بافت های قدیمی
طرح های آماده سازی شهری
طرح ایجاد نو شهرها

Payam Noor University Ebook

PNUweb

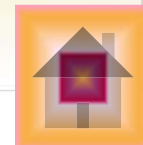

تهیه طرح های جامع شهری

امروزه طرح های جامع به دنبال کنترل توسعه شهرها با اهداف اجتماعی اقتصادی و کالبدی است

این طرح ها مشکلات را هم در وضع موجود و هم در آینده بررسی می کنند

طرح جامع آنها نیز باید ناحیه عملکردی شهر را بپوشاند

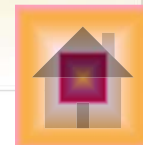

تهیه طرح های هادی شهری

حدود سال 1338 وزارت کشور بانی طرح های هادی گردید
بعد از انقلاب سه سازمان به کار فوق العاده ادامه دادند
وزارت کشور وزارت مسکن و شهرسازی
جهاد سازندگی

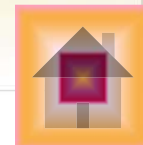
Payam Noor University Ebook

PNUweb

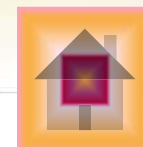
تهیه طرح های تفصیلی

طرح تفصیلی نوعی طراحی است که براساس معیار ها و ضوابط کلی شهر نحوه استفاده از زمین های شهر در سطح محلات مختلف شهر موقعیت ومساحت دقیق زمین برای هر یک از آنها میزان تراکم جمعیت وتراکم ساختمانی و واحد های شهری اوایت های مربوط به مناطق بهسازی و نو سازی و توسعه و حل مشکلات شهری وموقعیت کلیه عوامل مختلف شهری در آن تامین می شود .

طرح های سازماندهی شهری

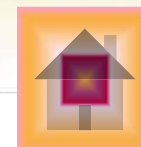
از اینگونه طرح ها در ایران سوابق کمی در دسترس است.
این طرح ها گاهی به جای طرح های جامع تهیه شده اند
مثلا نام طرح جامع تجدید نظر شده تهران طرح سازماندهی
تهران است
این عنوان در موارد دیگر در روستا ها به کار گرفته شده
است

طرح بهسازی بافت های قدیمی

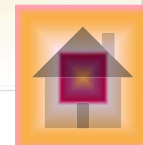
این طرح ها پس از انقلاب اسلامی مطرح شدند. اینگونه طرح ها به منظور احیای بافت های قدیمی شهری است

طرح بهسازی بافت های قدیمی در اکثر شهر ها وجود دارد. در این باره مفا هیم بهسازی و مرمت شهری ونوسازی مطرح می شوند

طرح های آماده سازی شهری

بعد از انقلاب ، قانون لغو مالکیت اراضی موات شهری به تصویب شورای انقلاب رسید.
بعد از یک سال و نیم سئله زمین شهری در سال 1360 ،
به عنوان قانون اراضی شهری به تصویب مجلس رسید.

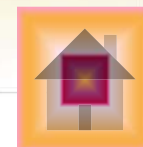

طرح ایجاد نوشهرها

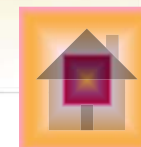
طرح ایجاد شهرهای جدید ، از سال 1364، مطرح و اولین آنها در سال 1365، طراحی و اجرای آنها از همین سالها آغاز شد.

ضرورت شهرهای جدید در رابطه با افزایش جمعیت شهرهای بزرگ مطرح شده است .
این تئوری در دنیا در مرحله اول در انگلستان مطرح شد.
شهرهای اقماری اطراف لندن، در پی آن ایجاد شده است.

واقعیت این است که، در کمتر از 25 سال آینده ، جمعیت ایران تقریباً یک صد میلیون خواهد شد. این رقم دو برابر جمعیت فعلی است . بنابر این کلیه سطوح سکونتی (شهر و روستا) باید دو برابر شود.

وزارت مسکن و شهرسازی
وزارت کشور
شهرداری ها و دفاتر فنی استانداریها
مراجع تصویب طرح های شهری
شورای شهرسازی استان
رشته های تخصصی مهندسان مشاور

وزارت مسکن و شهرسازی

این وزارتخانه بانی طرح های جامع و تفصیلی است.
در حال حاضر مدیریت و نظارت کامل بر این طرح ها را دارد.
طرح های جامع شهرستان و طرح های توسعه و حوزه نفوذ
تفصیلی شهرها نیز از وظایف آن می باشد.

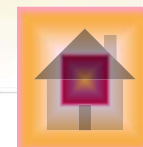
Payam Noor University Ebook

PNUweb

مرصوصی تقیپناه دکتر

برنامه ریزی شهری در ایران

....کتابخانه الکترونیک پیام نور....

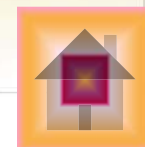

وزارت کشور

وزارت کشور پر سابقه ترین و موثرترین وزارت خانه ای است که به امر مدیریت شهری نظارت و کنترل دارد .
کلیه استانداران ، فرمانداران ، بخشداران و شهرداران تابع این وزارتخانه هستند.

وظایف آن شامل :

1. وظایف سیاسی
2. وظایف عمرانی
3. وظایف مالی – اداری

شهرداری ها و دفاتر فنی استانداریها

در تمام دنیا موثرترین و مهمترین سازمانی که اداره و مسئولیت مدیریت شهر را مستقیماً بر عهده دارد ، شهرداریها هستند.

بعد از انقلاب، با توجه به مشکلات جنگ و تا مدتی اعضا حکومتد نتوانستند، شورای شهر را تشکیل دهند.

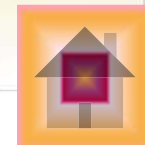
- تا تشکیل شوراهای شهر انتخاب شهرداران انتصابی بود. --
- شهرداریها در ایران، به امور عمران و آبادی شهرها می پردازند و بر گسترش شهرها نظارت دارند.

مراجع تصویب طرح های شهری

شورای عالی شهرسازی و معماری ایران
وظایف :

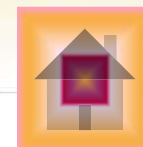
1. بررسی پیشنهادهای لازم در مورد سیاست کلی شهرسازی
2. اظهار نظر نسبت به پیشنهادهای و لوایح شهرسازی و مقررات مربوط به طرحهای جامع شهری
3. بررسی و تصویب نهایی طرح های جامع شهری
4. تصویب معیار ها ، ضوابط و آیین نامه های شهرسازی

شورای شهرسازی استان

- به موجب تبصره ای که در سال 1365، به تصویب مجلس رسید، بررسی و تصویب طرح های تفصیلی یا هر گونه تغییر در آنه به عهده کمیسیونی گذاشته شد که در شهرداری تهران تشکیل شد.
- مهندسان مشاور شهرسازی و معماری
- سازمانت برنامه و بودجه به کار کلیه مشاوران و پیمان کاران که به امر تهیه و اجرای طرح های عمرانی و مدیریت شهری می پردازند، نظارت دارد.

کيه مشاوران بايد نخست در دفتر امور مشاوران و پيمان
کاران سازمان برنامه و بودجه احراز صلاحيت نمايند
سپس برای هریک از آنان مشاور کارنامه ای در دفتر
مذکور تشکیل می شود.
سوابق و ظرفیت کار آنان ، مشخص می شود.

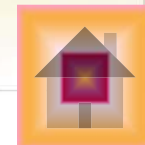

رشته های تخصصی مهندسان مشاور:

1. سازه
2. تاسیسات ساختمان
3. ژئوتکنیک
4. نقشه برداری
5. ترافیک و حمل و نقل
6. مدیریت سیستم مطالعات اقتصادی - اجتماعی
7. زمین شناسی

8. معماری
9. شهرسازی
10. طراحی داخلی
11. راه آهن
12. فرودگاه
13. بندر ساز
14. منبع آب
15. تاسیسات شهری
16. سد سازی

17. کشاورزی
18. دامپروری
19. صنایع
20. مهندس نفت و گاز و پتروشیمی
21. خطوط انتقال نفت و گاز
22. نیرو
23. معادن
24. مخابرات

تصميم گيرى و ارجاع کار

مراحل انجام مطالعات وضع موجود

www.pnuweb.com

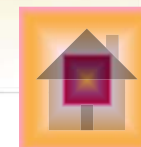
Payam Noor University Ebook

PNUweb

مرصوبي تقنيه دكتور

برنامه ريزي شهري در ايران

....کتابخانه الكترونيکي پيام نور....

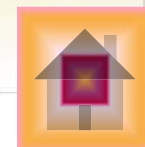

تصمیم گیری و ارجاع کار

ارجاع کار به این ترتیب است که هر وزارتخانه یا موسسه دولتی، که برنامه ای برای اجرا یک بنا یا هر پروژه ای داشته باشد نخست به سارزمان برنامه مراجعه می کند.

پس از تعیین نوع کار، بررسی بودجه آن ، مهندس مشاور متخصص برای تهیه طرح مورد نظر انتخاب می شود

مهندس مشاور پس از مطالعات میدانی، پیشنهاد
قراردادی بین کارفرما و خود می دهد.
فرآیند تهیه و زمان اجرا و هزینه طرح ها مشخص
می شود.

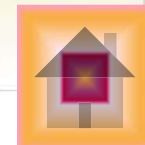

مراحل انجام مطالعات وضع موجود

1. مطالعات محیط جغرافیایی
2. مطالعات اجتماعی و جمعیتی
3. مطالعات اقتصادی
4. مطالعات کالبدی
5. مطالعات زیر ساخت ها و شبکه تاسیسات و تجهیزات شهری
6. مطالعات سازمان های اداری و اجرایی شهر
7. مطالعات زیست محیطی
8. مطالعات حوزه نفوذ شهری
9. مطالعات مسکن و ساختمان

Payam Noor University Ebook

PNUweb

تهیه نقشه های پایه
انتقال اطلاعات به نقشه های پایه
تفکیک کاربری ها
ارزیابی امکانات و محدودیت توسعه فضایی
فرضیه اول طراحی سناریو های مختلف
فرضیه دوم طراحی سناریو های مختلف
فرضیه سوم طراحی سناریو های مختلف
نتایج مربوط به شهر (الگوی توسعه)
ارزیابی نکات قوت و ضعف گزینه و الگوها
توجیه مالی و اجرایی گزینه برتر

تهیه نقشه های پایه

معمولا برای تهیه نقشه های پایه از مطالعات کاربری اراضی استفاده می شود.

ابتدا نقشه ای از آخرین وضعیت شهر تهیه می شود. عکسهای هوایی و نقشه های سازمان جغرافیایی کشور، مهمترین اسناد مربوط به این بخش است. مشخص کردن وضعیت چگونگی توزیع موسسات در سطح شهر اقدام می شود.

انتقال اطلاعات به نقشه های پایه

بعد از تهیه نقشه های پایه از این نقشه ها ترانسپرانت تهیه می شود

با استفاده از نقشه و عکسهای هوایی سازمان نقشه برداری و اطلاعات حاصله از سازمان آمار و ... به انتقال اطلاعات به نقشه پایه اقدام می شود

اهم اطلاعات به شرح زیر است:

1. انواع تراکم های مسکونی
 2. انواع کاربری صنعتی انواع بناهای تاریخی
 3. انواع شبکه راه ها
- و ...

Payam Noor University Ebook

PNUweb

مرصوسی تقییه دکتر

برنامه ریزی شهری در ایران

....کتابخانه الکترونیک پیام نور.....

تفکیک کاربری ها

پس از تهیه نقشه های پایه، تفکیک کاربری ها روی آن انجام می شود.

معمولا این تفکیک ها پس از مطالعات لازم با استفاده از رنگ و نشانه های خاص بر روی نقشه های پایه انجام می شود.

اجزای تفکیک کابری

1. مسکونی باتراکم مختلف
2. تجاری
3. آموزشی
4. فرهنگی
5. مذهبی
6. خدمات جهانگردی و پذیرایی
7. درمانی
8. بهداشتی
9. ورزشی

Payam Noor University Ebook

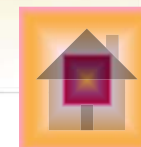
PNUweb

مرصوعي نقیسه دکتر

برنامه ریزی شهری در ایران

....کتابخانه الکترونیک پیام نور....

10. اداری
11. فضای سبز
12. مناطق نظامی
13. صنعتی
14. تاسیسات و تجهیزات شهری
15. معابر
16. حمل و نقل و انبارها

ارزیابی امکانات و محدودیت توسعه فضایی

در مرحله بعدی تهیه طرح های جامع شهری با مراجعه به شهرداری و سایر موسسات دولتی، شورا های مردمی، نظریات آنها در مورد امکانات و محدودیت ها، جمع آوری می شود و سپس از سوی مشاور طرح اینگونه نظریات، بررسی می شود.

محدودیت می تواند، از جهات اقلیمی باشد

محدودیت می تواند نیروی انسانی، سواد و تخصص و گاهی
نیز فرهنگی، سیاسی، قانونی و مالی باشد.
مشاور طرح باید مجموع این عوامل را دسته بندی کرده و
نتیجه گیری کند.
و از آنها در زمینه راه حل ها استفاده کند.

تدوین سیاست های اجرایی مربوط به کنترل، تعدیل و هدایت و تقویت الگوی طراحی شهری

سیاست گذاری اهداف وسیع و استراتژی های اجرایی را تعریف می کند

این بخش از برنامه فقط از عهده متخصصان شهرسازی برمی آید که شهرها چگونه اهداف مناسب خود و موثرترین سیاست ها را در زمینه دولتی و خصوصی انتخاب کند.

- تدوین سیاست های اجرایی مربوط به کنترل الگوهای توسعه ، اجرایی بودن راه حل توسعه شهر را مد نظر دارند.
- این عمل با توجه به جهات عملی - اجرایی و... صورت تحقق به خود می گیرد

فرضیه اول طراحی سناریو های مختلف

1. عدم تخریب واحدهای مسکونی
2. توزیع ادارات و مراکز تجاری
3. حفظ محله های قدیمی
4. جلوگیری از انهدام مساجد
5. تنظیم جاده کمربندی دور شهر

6. انتقال صنایع مزاحم به خارج شهر

7. اختصاص محله های مخصوص جهت باراندزها و میادین

توزیع خواروبار

8. تامین اماکن گسترش شهر برای مدت 25 سال بعد

Payam Noor University Ebook

PNUweb

مرصوبي تقییه دکتر

برنامه ریزی شهری در ایران

....کتابخانه الکترونیک پیام نور....

فرضیه دوم طراحی سناریو های مختلف

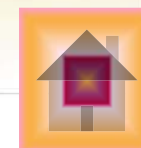
1. شهر جهات مختلف گسترش داده شود
2. محله های موجود حفظ شود
3. قسمتی از زمین های موجود کنار دریا جهت ایجاد اماکن تفریحی سالم استفاده شود
4. حفظ جاده ها و خیابان های موجود بهطوری که تغییر مسیر آنها موجب بالا رفتن هزینه احرائی نشود

5. ایجاد جاده کمربندی دور شهر و تعیین محدوده

شهر به وسیله این جاده

6. انتقال صنایع مزاحوم به خارج شهر

7. حفظ جاده ها و خیابان های موجود

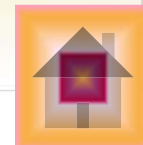

فرضیه سوم طراحی سناریو های مختلف

1. حفظ شکل فعلی شهر

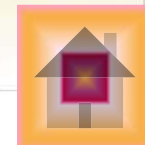
2. توزیع مراکز تجاری و فضای سبز و ادارات در مرکز محله

3. استفاده از قسمتی از زمین های موجود کنار دریا جهت ایجاد اماکن تفریحی سالم تعیین محدوده شهر با خطوط کمربندی در فضای سبز

نتایج مربوط به شهر (الگوی توسعه)

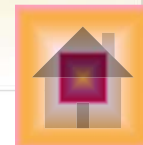
1. تعیین عملکرد و نقش غالب اقتصادی شهر در وضع موجود
2. تعیین معیارها و ضوابط که باید در طرح ریزی کالبدی شهر مورد توجه قرار گیرد
3. برآورد کمبودها و نیازهای عمرانی شهر در زمینه مسکن و...

ارزیابی نکات قوت و ضعف گزینه و الگوها

- فرضیه های سه گانه در یک چارچوب ارزیابی قرار می گیرد
- قبل از آن باید به فنون و تعاریف ارزیابی می پردازیم
- ارزیابی موقعی مطرح می شود که چند راه حل مشابه داشته باشیم
- روش ارزیابی سلسله رای ظرفیت تحلیلی راه حل ها را آزمایش می کند

- اگر این راه حل به تمام محدودیت ها پاسخ دهد، قابل اجرا است
- اولویت سنجی و امکان پذیری گزینه ها
- در باره هر راه حلی محدودیت اجرایی، اقتصادی و ... است مهمترین عامل حذف کننده است.

توجیه مالی و اجرایی گزینه برتر

- بعد از طرح نهایی و یا گزینه برتر به صورت نقشه های مقیاس دار و سطوح معین اجرایی ارائه گرد می توان بخش های مختلف آن را با توجه به قیمت های موجود در شهر و امکانات اجرایی شهرداری برآورد کرد

تدوین گزارش نهایی

در این بخش که شمای کلی راه حل نهایی بدست می آید کارهای تکمیلی در جزئیات آن پیش می رود به عنوان مثال جمع بندی و مشخص کردن آثار راه حل ها خود بخش خاصی از مطالعات را تعیین می کند که به نام **impact planning** معروف است .

تهیه آلبوم نقشه ها

طرح جامع و تفصیلی، معمولاً از دو بخش تشکیل می شوند:

1. گزارش

2. نقشه ها و جداول و گراف ها (نمودارها)

در بخش نقشه ها مفهوم بیان تصویری مورد استفاده قرار می گیرد.

مقیاس نقشه ها ی و طرح جامع

عمومی شهری 2000/1 یا 2500/1 می باشد.

مقیاس نقشه های حوزه نفوذ و محدوده استحفاظی 10000/1 یا 20000/1 است.

لیست این نقشه ها به شرح زیر است:

1. نقشه نوع استفاده شهر
2. نقشه کاربری
3. نقشه مراحل مختلف توسعه آتی
4. نقشه عمومی تراکم مناطق و محلات مختلف شهر
5. نقشه محدوده های پیشنهادی شامل حریم شهر
6. نقشه شبکه ارتباطی شهر
7. نقشه درجه بندی و عرض خیابانها

و ...

Payam Noor University Ebook

PNUweb

